

Lofrede op winnaar van Oeuvre Award 2023

Door: Adriana Esmeijer

20-12-2023

Wetenschap

De Oeuvreprijs van *De Dikke Blauwe* bestaat al drie jaargangen en beleeft vandaag dus zijn vierde keer. In eerdere edities ging de lauwerkrans naar Edwin Venema, daarna in 2021 naar Henk van Stokkom en vorig jaar naar Paul Baan. Wie mag zich dit jaar de nestor van de filantropie noemen wegens een jarenlange, onafgebroken, gestage inzet voor onze sector?

Voor velen van ons is hij geen onbekende. Want de winnaar van vandaag behoort al decennialang tot een van de onafhankelijkste geesten in onze filantropiesector.

Je zou hem een *critical friend* par excellence kunnen noemen. Alle eerdere winnaars van de oeuvreprijs onderscheidden zich door deze onafhankelijke *mindset*. En ook dit jaar was de jury al snel unaniem in zijn beslissing: de Oeuvreprijs van De Dikke Blauwe 2023 gaat naar Hoogleraar in de filantropie, socioloog en onderzoeker aan de Vrije Universiteit Amsterdam: Theo Schuyt.

Beste Theo,

Sommige collega's uit het veld noemen jou de Positivo van de filantropie: omdat je altijd vrolijk en goed gemutst bent en altijd vertrouwen hebt in de goedheid van de mens en in de daadkracht van burgers en samenleving. Jij gelooft in de verbindende kracht van mensen. Dat is een prachtige karaktereigenschap van je, die velen om jou heen motiveren, moed geven en aansporen om het allemaal nog beter te doen.

De jury heeft echter niet alleen hierom voor jou gekozen als winnaar van deze Oeuvreprijs-editie. We bewonderen jou vooral omdat jij onuitwisbare voetsporen hebt nagelaten in onze sector, en zeker ook daarbuiten. Want dankzij jou is ons goede doelen-werk een serieuze tak van wetenschap geworden. Nooit eerder is dit in Nederland het geval geweest. De filantropie als wetenschappelijke discipline begon bij jou! In 1995 startte jij als pionier in de sociologie met het onderzoek naar 'Geven In Nederland'. Zes jaar later, in 2001 werd je aan de VU als eerste in Europa benoemd tot hoogleraar Filantropie.

Het onderzoek Geven in Nederland is een van je belangrijkste wapenfeiten. Sinds 1995 voert het Centrum voor Filantropische Studies van de VU dat onderzoek uit. Dat Instituut is overigens óók een geesteskind van jou, ook opgericht in 1995. Sindsdien wordt het geefgedrag van huishoudens, individuen, fondsen, bedrijven en goede- doelenloterijen elke twee jaar in kaart gebracht. De resultaten van het onderzoek worden sinds 1997 tweejaarlijks gepubliceerd in het gelijknamige boek *Geven in Nederland*.

Stuiterbal

Theo, het is aan jou te danken wij deze studie, die inmiddels tot standaardwerk verheven is, kennen. Met jouw tweejaarlijkse rapportages, Theo, heb jij de filantropie smoel gegeven, zichtbaar gemaakt. Je schuwt eigen meningen over de sector bepaald niet. En sommigen onder ons noemen je dan ook liefkozend of ietwat geërgerd: 'De stuiterbal van de VU'.

Het is natuurlijk in onze wereld niet allemaal rozengeur en maneschijn: De filantropie staat maatschappelijk en politiek soms ook ter discussie. De kritiek op de grote foundations, beheerd door de zogenoemde 'rijken der aarde', zwelt aan. Laat die miljardairs gewoon meer belasting betalen in plaats van de weldoener uit te hangen. En wie controleert dat allemaal? Gaat dat wel democratisch?

Dat zijn de geluiden die je vaak hoort. Jij erkent deze ethische dilemma's, Theo, en je benoemt ze ook, zonder zelf een oordeel te vellen. Jij slaat een andere weg in en probeert er 'vanuit optimisme' naar te kijken. Filantropie vormt naar jouw overtuiging geen bedreiging, maar juist een verrijking voor de democratie.

En jouw ideaal is te komen tot een 'latrelatie tussen filantropie en overheid'. Het is je stokpaardje. Want het gaat naar jouw idee niet alleen om de centen. Je zegt zelf altijd 'Er is in onze samenleving enorm veel solidariteit. Daar hoeft de overheid niet sturend beleid op te voeren: de overheid hoeft alleen maar echt te luisteren naar burgers en maatschappelijke organisaties. Dan krijg je dingen voor elkaar.' Zo zeg jij dat, met overtuiging, Theo.

Sociaal arrangement

Je zou jou dan ook wel de Pieter Omtzigt van onze branche kunnen noemen, want jij ziet filantropie als een universeel sociaal arrangement (een nieuw sociaal contract) dat ons letterlijk helpt om te overleven. Wie knel komt te zitten en geen hulp kan verwachten van de markt of van de overheid, valt terug op familie en vrienden. En als zelfs dat laatste vangnet ontbreekt, dan resten er gelukkig nog filantropische organisaties. Die zorgen voor het behoud en de versterking van gemeenschapszin. Zij geven volgens jou ‘structuur voor onderlinge verbinding en zijn het cement van burgerbetrokkenheid’.

Niet iedereen blijkt altijd precies te weten wat voor werk jij doet, Theo. Ik las in een van jouw interviews dat mensen regelmatig denken dat jij hoogleraar bent in postzegelverzamelingen! Want filantropie en filatelie hebben veel van elkaar weg in de oren van velen.

Beste Theo, de jury is overtuigd van het enorme belang en de betekenis van jouw wetenschappelijk werk voor de wereld van de filantropie. Jouw decennialange warme pleidooi om filantropie als aandachtsgebied wetenschappelijk te verankeren, heeft vruchten afgeworpen. Dankzij jou bestudeert jong talent nu hoe je filantropische instellingen goed kan besturen; promovendi treden in jouw voetsporen en geven academisch vervolg aan wat jij in gang hebt gezet. Jouw naam zal dan ook wat de jury betreft worden gebeiteld in de *Wall of Fame* van de filantropie, naast die van Paul Baan, Henk van Stokkom en Edwin Venema.

We hopen dat je nog lang niet klaar bent met je werk en dat we nog veel van jou als hooggeleerde stuitbal mogen horen. Met af en toe een glaasje karnemelk en taartjes op zijn tijd – jouw persoonlijke brandstof – moet dat gaan lukken. Met veel plezier en genoegen mag ik jou namens de jury van *De Dikke Blauwe* en uitgeverij Walburg Pers feliciteren met de toekenning van de Oeuvreprijs 2023 van *De Dikke Blauwe*.